

ИЗВОД ИЗ СТУДИЈЕ ЗАШТИТЕ СПЕЦИЈАЛНОГ РЕЗЕРВАТА ПРИРОДЕ „ДОЛИНЕ КОД ПАДИНЕ”

У складу са чланом 42. став 9. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18-др. закон и 71/21), Министарство заштите животне средине објављује извод из студије заштите на основу кога ће заинтересована јавност моћи да идентификује у простору дефинисане границе и режиме заштите заштићеног подручја II (друге) категорије, Специјални резерват природе „Долине код Падине”.

Заштићено подручје СРП „Долине код Падине” налази се у Републици Србији, у АП Војводини, у Јужнобанатском округу, у општини Ковачица, у катастарској општини Падина. Заштићено подручје, тачније локалитети Долина и Алаш у оквиру Алашке долине простиру се јужно и југоисточно од насеља Падина, док се локалитети Вишњићкова и Риба у оквиру Кутне долине простиру североисточно од насеља Падина.

Подручје природног добра СРП „Долине код Падине” у претходном периоду није имало статус заштићеног подручја. Подаци о природним вредностима подручја сакупљени приликом валоризације простора од стране сарадника Покрајинског завода за заштиту природе, а знатно мањим делом на основу доступних литературних и музејских извора, указали су на његов изузетан значај са становишта очувања биодиверзитета.

Појединачни локалитети у оквиру природног добра су раније већ били издвојени у оквиру ИИС Покрајинског завода за заштиту природе, као станишта заштићених и строго заштићених дивљих врста од националног значаја и делови еколошке мреже на подручју АП Војводине, са ознакама: КОВ08 („Долина и Алаш”, 99,81 ha) и КОВ11 („Вишњићкова долина”, 28,71 ha), од којих је станиште КОВ08 верификовано кроз просторно-планску документацију јер је успостављено пре доношења Просторног плана општине Ковачица („Сл. лист општине Ковачица”, бр. 13/12 и 9/14), док је станиште КОВ11 успостављено 2019. године.

Заштићено подручје налази се на Јужнобанатској лесној заравни која се у различитим изворима јавља под називима: Јужни банатски лесни плато, Алибунарска зараван, Делиблатска зараван. Јужнобанатска лесна зараван јасно је дефинисана геоморфолошка целина смештена између више рељефне целине Делиблатске пешчаре и знатно ниже лесне терасе која се пружа ка северозападу. Површину Панонске низије чине и простране лесне заравни које представљају наносе еолске акумулације. Настале су навејавањем и таложењем фине лесне прашине жуте боје обично на местима где су постојале препреке у правцу дувања ветра.

Имајући у виду изузетно вредан специјски, екосистемски и предеони диверзитет као и очуване традиционалне начине коришћења простора и ресурса, заштићено подручје СРП „Долине код Падине” у потпуности задовољава дефиницију заштићених подручја дату у чл. 4. став 1. тачки 26) „Закона о заштити природе”, односно да је то „подручје које има изражену биолошку, екосистемску и предеону разноврсност и због тога се актом о заштити проглашава заштићеним подручјем од општег интереса”.

Поред националног, значајан међународни оквир подржава заштиту овог подручја, пре свега конвенције из области заштите биодиверзитета: Закон о потврђивању Конвенције о биолошкој разноврсности („Сл. лист СРЈ”, број 11/01), Закон о потврђивању Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта („Сл. гласник РС-Међународни уговори”, број 102/07) и Закон о потврђивању

Конвенције о очувању миграторних врста животиња („Сл. гласник РС-Међународни уговори”, број 102/07). Циљ наведених међународних уговора је успостављање усаглашених принципа за заштиту биодиверзитета и обезбеђивање таквог начина управљања врстама и стаништима који омогућава њихов дугорочни опстанак.

Подручје природног добра је 2020. године уврштено као део међународно значајног подручја за птице (*Important Bird Area*), IBA „Južni Banat” (RS 058), на укупној површини од 76.381 ha, што је верификовано од стране међународног партнерства „BirdLife International”.

Као део IBA „Južni Banat” (RS 058), долине код Падине су званично препознате и као потенцијално NATURA 2000 подручје у Србији под називом „Južni Banat”, у складу са ЕУ Директивом о птицама, у оквиру IPA пројекта “*Continued support to implementation of Chapter 27 in the area of nature protection*” (NATURA 2000 II, 2019-2021).

Како би се обезбедило трајно очување и одрживо коришћење природних вредности на подручју са неизмењеним или незнатно измењеном природом, које је од изузетног националног и међународног значаја због јединствености и реткости, где човек живи усклађено са природом и на традиционалан начин обавља своје делатности, и како би се промовисало као подручје значајно за научне, образовне, духовне, естетске, културне, здравствено-рекреативне и друге функције, предложено је да се оно стави под заштиту као Специјални резерват природе „Долине код Падине”.

ГРАНИЦЕ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Укупна површина подручја предложеног за заштиту према подацима Републичког геодетског завода (катастар непокретности) износи 141,93 ha.

СРП „Долине код Падине” је, с обзиром на природне и створене вредности, могућности и потребе за применом активних мера заштите у управљању стаништима и врстама као и постојеће делатности на подручју природног добра и у његовој непосредној околини, подељен на два режима заштите. Од тога, режим II степена заштите износи 58,8 ha (41,43%), док режим заштите III степена износи 83,13 ha (58,57%).

Опис граница заштите СРП „Долине код Падине”

Заштићено природно добро целом својом површином налази се у КО Падина и састављено је од две одвојене просторне целине.

Просторна целина 1: Граница заштићеног природног добра почиње од тремеће катастарских парцела бр. 1913/76, 1909/241 и 1909/240, иде у правцу југоистока јужном међном линијом парцеле кат. парц. број 913/76 до међне тачке са кат. парц. број 1909/244 чије су координате по Гаус-Кригеру 7479299 m 4998540 m. Након тога граница скреће најпре на југ, а затим на југоисток пратећи северну границу пашњака све до тремеће кат. парц. бр. 5734, 5733/2 и 1915, на том путу пресеца кат. парц. број 1909/244, 1909/241, 1909/245 и 1909/241. Граница наставља у правцу југоистока западном међном линијом кат. парц. бр. 5733/2 и 5733/1, северном међном линијом кат. парц. број 5729 до међне тачке чије су координате по Гаус-Кригеру 7480893 m 4997874 m, пресеца кат. парц. број 5729 до тачке чије су координате по Гаус-Кригеру 7480895 m 4997863 m, опет пресеца кат. парц. број 5729 до тремеће кат. парц. бр. 5729, 5732 и 5731. Након тога пресеца кат. парц. број 5731 до кат. парц. број 5730, па наставља да прати јужну међну линију кат. парц. број 5731 до тремеће кат. парц. бр. 5731, 5726 и 5730. Затим граница скреће на запад пратећи северну међну линију кат. парц. број 5726 до међне тачке са кат. парц. број 5731 чије су координате по Гаус-Кригеру 7480629 m 4997893 m, пресеца кат. парц. број 5726 пратећи природну границу пашњака до међне тачке са кат. парц. број 5731 чије

су координате по Гаус-Кригеру 7480587 m 4997907 m, наставља да прати јужну међну линију кат. парц. број 5731. Обухвата кат. парц. број 5725 и наставља у правцу запада јужном међном линијом кат. парц. бр. 1909/241 и 1909/150 до тромеђе кат. парц. бр. 1909/150, 5623 и 5622. Затим се ломи на север, пресеца кат. парц. број 1909/150, прати источном међном линијом кат. парц. број 1909/200, опет пресеца кат. парц. број 1909/150, наставља у правцу севера источном међном линијом кат. парц. број 1909/241, потом скреће на запад јужном међном линијом кат. парц. број 1909/241. Након тога, граница се ломи на север пратећи природну линију пашњака и шумарка, тј. пресеца кат. парц. бр. 1909/241 и 1909/240 све до тромеђе кат. парц. бр. 1913/76, 1909/241 и 1909/240, чиме долазимо до почетне тачке описа ове просторне целине.

Просторна целина 2: Граница заштићеног природног добра почиње од тромеђе кат. парц. бр. 2890/85, 2890/19 и 2889, иде у правцу истока северном међном линијом кат. парц. број 2890/19, пресеца кат. парц. бр. 2892 и 2917 до међне тачке кат. парц. број 2918/1 чије су координате по Гаус-Кригеру 7479390 m 4995885 m. Након тога, граница се ломи на југозапад источном међном линијом кат. парц. број 2917, пресеца кат. парц. бр. 2919, 2920, пресеца кат. парц. број 2886/2, након чега скреће на југоисток северном међном линијом кат. парц. број 2884/5, кат. парц. број 2886/2, прати северну међну линију кат. парц. број 2884/7, обухвата кат. парц. број 4605/2, пресеца кат. парц. број 4605/1, прати западну међну линију кат. парц. број 4533, а затим прати северну међну линију кат. парц. бр. 4603/2 и 3923, пресеца кат. парц. бр. 3927/2, 3927/3, наставља северном међном линијом кат. парц. број 3923. Након тога, граница скреће на југ источном међном линијом кат. парц. бр. 3923 и 3911 до њене међне тачке чије су координате по Гаус-Кригеру 7483713 m 4991661 m. Затим се граница ломи на северозапад спољном границом пашњака, пресеца кат. парц. бр. 3911 и 3922/2, прати јужну међну линију кат. парц. број 3923, пресеца кат. парц. бр. 3874 и 3873/1 по спољној природној граници пашњака и шумарка, потом не мењајући правац кретања наставља јужном међном линијом кат. парц. бр. 3923 и 4603/2, пресеца кат. парц. број 3454, обухвата кат. парц. број 3497, пресеца кат. парц. број 3378. Даље граница наставља у истом правцу (северозапад) источном међном линијом кат. парц. број 3378, јужном међном линијом кат. парц. број 4603/1, обухвата кат. парц. број 3002, јужном међном линијом кат. парц. бр. 2884/6 и 2884/2 до њене међне тачке чије су координате по Гаус-Кригеру 7478852 m 4995639 m. Након тога, граница се ломи на север спољном природном границом пашњака, тј. источном међном линијом пољског пута, пресецајући кат. парц. бр. 2884/2, 2885, 2884/3, 2886/2, 2887/1 и 2889, наставља у правцу севера источном међном линијом кат. парц. број 2889 до тромеђе кат. парц. бр. 2890/85, 2890/19 и 2889, чиме долазимо до почетне тачке описа ове просторне целине.

Опис локалитета режима заштите II (другог) степена

У оквиру заштићеног подручја за које је прописан режим заштите II (другог) степена, налазе се локалитети/природне целине са очуваним остацима панонских степа, које су карактеристичне за подручје средњег Баната, са јединственим природним вредностима, посебно богатом биолошком разноврсношћу.

На заштићеном подручју СРП „Долине код Падине” идентификовано је више локалитета на којима је одређен режим заштите II степена: Долина, Алаш, Вишњићкова (две просторне целине) и Риба. У оквиру локалитета обухваћених II степеном заштите налазе се следеће катастарске парцеле, у КО Падина: 1909/245, 1909/244, 1909/241, 2884/7, 2844/6, 2844/5, 2886/2, 3002, 3873/1, 3874, 3923, 3927/3, 3927/2, 4604, 4605/2, 4605/1, 4603/1, 4603/2, 5726, 5727, 5728, 5729, 5730 и 5731.

Локалитет „Долина”

Локалитет се налази на територији КО Падина, општина Ковачица. Заузима северни и централни део локалитета Долина, у оквиру Алашке долине.

Локалитет „Алаш”

Локалитет се налази на територији КО Падина, општина Ковачица. Заузима централни и јужни део локалитета Алаш, у оквиру Алашке долине.

Локалитет „Вишњићкова”

На подручју локалитета Вишњићкова се налазе две издвојене просторне целине у оквиру предметног режима заштите, на територији КО Падина, општина Ковачица. Просторне целине заузимају северозападни и централни део локалитета Вишњићкова, у оквиру Кутне долине.

Локалитет „Риба”

Локалитет се налази на територији КО Падина, општина Ковачица. Заузима јужни део локалитета Риба, у оквиру Кутне долине.

Опис локалитета режима заштите III (трећег) степена

На заштићеном подручју СРП „Долине код Падине” идентификовано је више локалитета на којима је одређен режим заштите III степена: Долина (две просторне целине), Алаш (две просторне целине), Вишњићкова и Риба. У оквиру локалитета обухваћених III степеном заштите налазе се следеће катастарске парцеле, у КО Падина: 1909/150, 1909/245, 1909/240, 1909/241, 1915, 2884/6, 2884/5, 2884/3, 2884/2, 2885, 2887/1, 2888, 2889, 2890/19, 2892, 2917, 2919, 2920, 3378, 3497, 3911, 3922/2, 4604, 4603/1, 4603/2, 5725, 5728 и 5729.

Локалитет „Долина”

На подручју локалитета Долина се налазе две издвојене просторне целине у оквиру предметног режима заштите, на територији КО Падина, општина Ковачица. Просторне целине заузимају северозападни и централни део локалитета Долина, у оквиру Алашке долине.

Локалитет „Алаш”

На подручју локалитета Алаш се налазе две издвојене просторне целине у оквиру предметног режима заштите, на територији КО Падина, општина Ковачица. Просторне целине заузимају крајњи северозападни и крајњи југоисточни део локалитета Алаш, у оквиру Алашке долине.

Локалитет „Вишњићкова”

Локалитет се налази на територији КО Падина, општина Ковачица. Заузима пре свега централни и јужни део локалитета Вишњићкова, у оквиру Кутне долине.

Локалитет „Риба”

Локалитет се налази на територији КО Падина, општина Ковачица. Заузима северни део локалитета Риба, у оквиру Кутне долине.

РЕЖИМИ ЗАШТИТЕ

Полазећи од потребе очувања и унапређења степских станишта на лесу, присуства бројних строго заштићених и заштићених врста од посебног међународног и националног значаја, као и степена угрожености подручја и потреба активне заштите станишта и врста, вршено је одређивање режима заштите унутар Специјалног резервата природе „Долине код Падине”.

На подручју Специјалног резервата природе „Долине код Падине”, на основу члана 35. Закона о заштити природе, успостављају се следећи режими заштите: режим заштите II (другог) степена и режим заштите III (трећег) степена.

Мере заштите за цело заштићено подручје

Забрањује се:

- активности чијим се спровођењем угрожавају јединке строго заштићених и заштићених дивљих врста (узнемиравање, непланско сакупљање и уништавање), њихова станишта, станишни типови приоритетни за заштиту и интегритет подручја;
- уношење инвазивних биљних и животињских врста;
- радови и активности који могу имати неповољан утицај на геоморфолошке, хидролошке и педолошке карактеристике;
- уништавање микрорељефа степских ливада и пашњака и уклањање травног покривача и хумусног слоја;
- повећање расцепканости (фрагментације) травних станишта стварањем нових или јачањем ефеката постојећих баријера;
- преоравање и пошумљавање постојећих травних станишта, ливада и пашњака, као и непланско паљење вегетације;
- експлоатација минералних сировина, осим подземних вода;
- ширење грађевинске зоне ван простора утврђених планским документима;
- изградња надземних енергетских и других водова, као и антенских стубова;
- извођење било каквих активности које нису у складу са наменом простора заштићеног подручја;
- одлагање опасних материја, шута, отпада и других инертних материјала, као и остали радови и активности којима се врши загађивање земљишта, ваздуха, подземних и површинских вода;
- успостављање шумских култура врста дрвећа које нису аутохтоне за подручје Панонске низије.

Ограничава се:

- изградња објеката и инфраструктуре на потребе одрживог коришћења и управљања заштићеним подручјем (постављање обора за стоку и привремених објеката/конструкција за смештај пастира и сл.);
- промена намене културе земљишта, на оне за потребе ревитализације и унапређења природних травних станишта;
- обављање геолошких и других истражних радова, на неопходне за спровођење мера заштите и унапређења природних и културних вредности;
- кошење, на просторно и временски ограничене активности, уз примену заштитних мера за флору и фауну;
- лов на просторно и временски ограничене активности на одржавању здравственог стања и бројности популација ловних врста;
- промена морфологије терена на планске активности у грађевинском подручју, активности за потребе ревитализације станишта, активности усмерене ка побољшању еколошких услова станишта;
- промена намене и културе земљишта, на промене у смеру смањења степена привредног коришћења простора (превођење обрадивих површина у пашњаке и ливаде, промене у циљу ревитализације травних станишта и сл.);
- откуп и/или замена површина на оне у циљу рестаурације преораних травних станишта и унапређења стања еколошких коридора, као и у циљу замене шумских засада алохтоних врста састојинама аутохтоних врста;
- изградња привремених објеката и инфраструктуре, на изградњу за потребе одрживог коришћења, управљања и ревитализације еколошки значајних станишта;
- кретање транспортних возила и пољопривредне механизације на кретање по постојећим атарским путевима и ораницама;
- туристичке активности, на просторно и временски ограничене видове еко- и сеоског туризма;
- уређење простора за туризам, рекреацију и едукацију на планске активности усклађене са циљевима очувања природних и пејзажних вредности;
- уношење и гајење алохтоних врста, на врсте које нису инвазивне у Панонском региону;
- кошење и сеча вегетације на просторно, временски и технички планиране и ограничене активности које су усклађене са циљевима заштите подручја, уз остављање непокошених најмање 15% ливада сваке године у облику равномерно распоређених површина на падинама долина;
- испуштање отпадних вода из канализационог система односно након завршетка изградње канализационог система и пречистача насеља на оне код којих концентрације материја испуштених у крајњи реципијент не прелазе законски утврђене граничне вредности емисије;
- употреба ђубрива и средстава за заштиту биља на површине под ораницама, у складу са потребама очувања биолошке разноврсности и разноликости станишта као и примену хемијских средстава за потребе управљања у складу са Законом;
- пошумљавање и подизање високог зеленила на ограничену планску обнову постојећих шумских засада са састојинама аутохтоних врста и заштитних зелених појасева;
- сеча високог зеленила на планске активности обнављања;
- сеча стабала са дупљама, на период август-децембар;
- ложење ватре на за ту сврху предвиђеним локацијама за туризам и рекреацију.

Мере очувања и унапређења:

- очување репрезентативних геолошких и геоморфолошких појава и одлика, биогеографских обележја подручја, предеоног, екосистемског, специјског и генетичког диверзитета;
- картирање станишта и врста;
- мониторинг и истраживање компонената животне средине, а посебно врста и станишта приоритетних за заштиту;
- научно-истраживачки рад;
- ревитализација степских, шумо-степских и шумских станишта;
- управљање стаништима и популацијама строго заштићених и заштићених дивљих врста;
- примена интервентних мера и планских активности у циљу заштите и унапређења станишта и врста и побољшања квалитета земљишта, вода и ваздуха;
- активна заштита фауне кроз постављање наменских хранилишта, вештачких гнезда, појилишта и сл.;
- очување екотона и мозаичности станишта као и унапређење еколошких коридора;
- унапређење природних и полуприродних елемената коридора у складу са предеоним и вегетационим карактеристикама подручја планирањем намене површина као и активним мерама заштите;
- очување постојећих фрагмената аутохтоне дрвенасте и жбунасте вегетације;
- фрагментарно подизање заштитних зелених појасева на рубовима заштићеног подручја ка ораницама, уз коришћење аутохтоног садног материјала, са циљем предеоног унапређења подручја;
- очување стабала у чијим крошњама се налазе гнезда строго заштићених дивљих врста птица;
- очување, рестаурација и стављање у функцију објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства;
- сузбијање инвазивних врста и градације паразитских врста шумског дрвећа применом биолошких и биотехничких средстава, као и хемијских средстава, по посебном одобрењу Министарства;
- спровођење санационих и других неопходних мера у случају пожара, елементарних непогода и удеса, појаве болести и пренамножења појединих врста;
- подстицање традиционалних начина коришћења природних ресурса (нпр. испаша, кошење траве, пчеларство), а нарочито оних који доприносе очувању и унапређењу биодиверзитета;
- планске активности на промоцији гајења и гајењу аутохтоних раса и сорти, пре свега аутохтоних раса стоке;
- производња хране на традиционалан начин;
- спречавање односно смањење, контрола и санација свих облика загађивања;
- презентација и промоција заштићеног подручја, природних и створених вредности;
- унапређење туристичке понуде и система управљања посетиоцима;
- уређење видиковца, едукативних стаза и других репрезентативних простора;
- образовање посетилаца, као и власника и корисника парцела у заштићеном подручју и њихово укључивање у активну заштиту;
- усклађивање свих планских и урбанистичких докумената, као и основа и планова управљања природним ресурсима, са актом о заштити подручја.

Мере заштите за подручје под режимом заштите II (другог) степена

За локалитете под режимом заштите II степена примењују се све забране, ограничења и мере које важе за цело заштићено подручје, као и:

Забрањује се:

- подизање торова за стоку и привремених објеката/конструкција за боравак пастира;
- задржавање и одлагање пољопривредне механизације и других возила;
- уништавање микрорељефа степских ливада и пашњака;
- организовање масовних јавних скупова и манифестација;
- шетање паса без повоца током периода репродукције строго заштићених врста птица (од 1. априла до 15. јула), осим паса који се користе за чување стоке који не смеју боравити на растојању већем од 100 метара од стада и обора.

Ограничава се:

- постављање мобилијара на плански утврђено постављање за потребе управљања, рекреације, едукације и истраживања природних вредности подручја;
- кретање посетилаца на кретање претходно најављено чуварској служби;
- изградња рекреативних стаза на постојеће трасе атарских путева.

Мере очувања и унапређења:

- контролисана испаша у складу са програмом;
- контролисано кошење у складу са програмом;
- сузбијање ширења багрема мимо постојећих површина.